

Vyjádření pracovní skupiny Rekonstrukce státu k novele zákona o Nejvyšším kontrolním úřadu

Za pracovní skupinu projektu Rekonstrukce státu k rozšíření působnosti Nejvyššího kontrolního úřadu zpracovali Mgr. Josef Karlický a Mgr. Martin Fadrný

Pracovní skupina projektu Rekonstrukce státu podporuje vládní návrh novely zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění předloženém do mezirezortního připomínkového řízení v prosinci 2014. Tento návrh naplňuje kritéria pro rozšíření působnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ) tak, aby byla zaručena jak kontrola hospodaření se všemi veřejnými prostředky, tak i kontrola hospodaření s majetkem právnických osob s majetkovou účastí státu nebo územního samosprávného celku.

Vládní návrh novely zákona má být prováděcím zákonem k navrhované novele Ústavy v současnosti projednávané Senátem, jež rozšiřuje působnost NKÚ na obce, kraje i obchodní společnosti s majetkovou účastí státu, krajů či obcí. Tento cíl návrh zákona plně naplňuje. Rozšíření působnosti NKÚ vymezené v novele Ústavy návrh zákona dostatečně specifikuje, přičemž kontrolu omezuje pouze v rozsahu, který lze považovat za opodstatněný a adekvátní:

- Možnost kontroly právnických osob s majetkovou účastí státu či obcí a krajů je návrhem omezena **na právnické osoby, jež jsou státem, obcí či krajem ovládaný**. Toto nastavení je v souladu s dosavadní odbornou i politickou diskusí i s parametry projektu Rekonstrukce státu, přičemž umožňuje maximální realizovatelnou šíři kontroly (tedy kontrolu u všech subjektů, u nichž lze v praxi zajistit opatření k nápravě plynoucí z kontrolních závěrů NKÚ).
- Možnost kontroly obcí a krajů je omezena pouze dočasně v důsledku **postupného náběhu kontrol v územní samosprávě** podle významnosti územních samosprávných celků, a to v letech 2016-2021. Toto nastavení není v rozporu s dosavadní diskusí ani parametry projektu Rekonstrukce státu, přičemž se může jednat o vhodný způsob, jak dát malým obcím dostatek času pro přípravu na možné kontroly ze strany NKÚ.

Doporučení projektu Rekonstrukce státu:

- 1) Návrh vymezuje pojem veřejné prostředky jako majetek a dluhy taxativně uvedených subjektů. Tato definice zřejmě vychází z pojmu “jmění” podle § 495 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku: „*Souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek. Jmění osoby tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů.*“ Pokud je to myšleno takto, pak užití pojmu „majetek a dluhy“ státu, územních samosprávných celků a dalších taxativně uvedených osob, zajišťuje maximální šíři kontroly, s čímž se plně ztotožňujeme. Pro jednoznačnost výkladu však **doporučujeme zvážit užití pojmu “jmění”, který je souhrnem majetku a dluhů určité osoby, a odkazu na příslušné ustanovení občanského zákoníku.**

- 2) V návrhu v § 3a odst. 1 písm. a) není na rozdíl od jiných podobných institucí explicitně uvedena Česká národní banka (ČNB). Je zřejmé, že ČNB lze podřadit pod § 3a odst. 1 písm. a) bod č. 14 (další právnická osoba zřízená k plnění úkolů veřejné správy zvláštním právním předpisem anebo na základě zvláštního právního předpisu) vzhledem k tomu, že se podle § 1 odst. 2 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, jedná o právnickou osobu veřejného práva zřízenou státem. Přesto pro jednoznačnost výkladu **doporučujeme zvážit výslovné uvedení ČNB v taxativním výčtu v § 3a odst. 1 písm. a)**
- 3) V případě provedení doporučených úprav by text § 3a zněl následovně:

„§ 3a

(1) Veřejnými prostředky se pro účely tohoto zákona rozumí

a) **jmění¹** státu nebo územních samosprávných celků, jakož i jiných právnických osob, jde-li o

1. státní podniky,
2. státní fondy,
3. státní příspěvkové organizace,
4. zdravotní pojišťovny,
5. veřejné výzkumné instituce,
6. dobrovolné svazky obcí,
7. příspěvkové organizace zřízené územním samosprávným celkem nebo dobrovolným svazkem obcí,
8. Regionální rady regionů soudržnosti,
9. Českou televizi,
10. Český rozhlas,
11. Českou tiskovou kancelář,
12. **Českou národní banku,**
13. veřejné vysoké školy,
14. školské právnické osoby zřízené státem, územním samosprávným celkem nebo dobrovolným svazkem obcí, nebo
15. další právnické osoby zřízené k plnění úkolů veřejné správy zvláštním právním předpisem nebo na základě zvláštního právního předpisu,

¹ § 495 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.